

SELCAN TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'nin Lozan Barış Antlaşması'ndan kaynaklanan haklı taleplerini ve haklarını, son dönemde farklı alanlarda ancak ortak bir amaca hizmet edercesine ortadan kaldırmaya ve aşındırmaya yönelik adımlar atıldığı; Türkiye Cumhuriyeti'ni zayıflatmayı, tavizkar bir pozisyonda bırakmayı hedefleyen girişimlerin, adeta tek bir merkez tarafından kontrol ediliyormuşçasına eş güdüm içerisinde yürütüldüğü görülmektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nın düşmanca tutumlarla ülkemiz aleyhine fiili olarak değiştirilmesine yönelik girişimlerin tespit edilmesi, antlaşma ile kazanılmış haklarımızın muhafaza edilmesi ve uygulamada yaşanan eksikliklerin giderilmesi adına atılması gereken adımların belirlenmesi amacıyla, Anayasa'nın 98'inci maddesi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılarak Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ederiz.

Selcan TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

SELCAN TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, 24 Temmuz 1923'te imzaladığı Lozan Barış Antlaşması ile kurulan yeni devletin bağımsızlığını asla tartışmaya açmayacağını ve "büyük güç" olarak addedilen devletlerle aynı masada eşit bir konumda olacağını ilan etmiş oldu. Lozan Barış Antlaşması, "zafer mi, hezimet mi?" gibi iki uçlu tartışmalar üzerinden siyasi polemik konusu haline getirilecek, alelade ve keyfi yorumlara açık bir metin değildir. Şehitlerimizin, gazilerimizin ve başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere kurucu kadroların gayretiyle kazanılan Milli Mücadele'nin masadaki teyidi, Sevr'den kurtuluş belgesidir.

Lozan Barış Antlaşması ile kimi başlıklar kalıcı olarak çözüme kavuşturulmuştur. Kimi başlıklarda ise her ne kadar bir karara varılmış ve antlaşmanın kendi doğası ile lafzı objektif olarak değerlendirildiğinde tartışmaya mahal vermeyecek bir açıklık bulunuyor olsa da uluslararası ilişkilerin doğası gereği, "güçlünün hukuku" ve "dönemin şartları" gibi gerekçelerle ülkelerin kendi lehlerine olacak şekilde bu hükümleri aşındırmaya yönelik girişimlerde bulunduğu görülmektedir.

Lozan görüşmelerinde en önemli başlıklardan birini azınlıklar meselesi oluştururken, temel itibarıyla Yunanistan'daki Batı Trakya Türk Azınlığı ile Türkiye'deki gayrimüslim azınlıklar arasında karşılıklılık ilkesini esas alan bir anlayışla, din ve mezhep özgürlükleri güvence altına alınmış; eğitim, dini ve sosyal kurumlarını kurma, yönetme ve denetleme noktasında azınlık mensuplarının ayrıma uğramayacağı, her vatandaş gibi eşit haklara sahip olacağı belirtilmiştir.

Azınlıkların yalnızca farklılıkları sebebiyle ayrımcılığa uğramaması adına Batı Trakya Türk Azınlığı'nın kendi müftüsünü seçmesine izin verilmezken, Patrik'in azınlık cemaati tarafından seçilmesi Türkiye tarafından engellenmemiştir. Yani Türkiye, karşılıklılık ilkesini, diğer tarafta uygulanan olumsuz bir uygulamanın aynı şekilde kendi ülkesinde de hayata geçirilmesi gerektiği şeklinde yorumlamamıştır.

Ancak bu yaklaşıma rağmen, Türkiye'nin Patrik'in "ekümenik" olmadığı yönündeki tutumuna, iç hukukuna ve Lozan Görüşmeleri'nin 10 Ocak 1923 tarihli oturumunda, "Patrikliğin siyasi-ya da yönetime ilişkin işlerle bundan böyle uğraşmayacağı, salt din alanına giren işlerle yetineceği" şeklinde varılan mutabakatın ruhuna aykırı şekilde Patrik Bartholomeos, "ekümenik" sıfatını katıldığı uluslararası toplantılarda, gerçekleştirdiği ziyaretlerde ve kabullerde kullanmaktan geri durmamaktadır. Bu unvanın kullanımıyla ilgili olarak Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'a verdiğimiz soru önergesinde, söz konusu unvanın kullanımına ilişkin Türkiye Cumhuriyeti'nin bu unvanın kullanımına yönelik yaklaşımının Lozan'dan bugüne değişip değişmediğini sorduk. Bakan Fidan ise verdiği cevapta, kullanılan unvanın "Hristiyanlık dünyasının ilahiyat çalışmalarının konusu olduğu, ülkemizde ve uluslararası alanda herhangi bir hak veya ayrıcalık içermediği" yönünde bir değerlendirmede bulunmuştur. Ancak Dışişleri Bakanı'nın bu "iyimser" yaklaşımına karşın Patrik, Ukrayna Ortodoks

SELCAN TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

Kilisesi'nin Moskova'daki Rus Ortodoks Kilisesi'nden ayrılma talebini kabul etmiş ve 2019 yılında bu kiliseye "otosefali" (bağımsızlık/özerklik) statüsü tanımıştır. Yaklaşık 300 milyonluk Ortodoks dünyasının hem dini hem de siyasi açıdan merkezinde yer alan böylesine önemli bir konunun yalnızca "ilahiyatın konusu" noktasına indirgenemeyeceği açıktır. Nitekim Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un, ABD'nin Ortodoks dünyasında yaşanan krizde doğrudan rol oynadığını ve Bartholomeos'u mezhepsel bir bölünme oluşturması için desteklediğini ifade etmesi de bu konunun uluslararası siyasetin başat gündem maddelerinden biri olduğunu göstermektedir.

Lozan Barış Antlaşması'nda azınlıklarla ilgili önemli hususlardan biri de karşılıklılık ilkesi çerçevesinde eğitim kurumlarının azınlıkların kendi eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmesine imkan tanınması olmuştur. Yunanistan'da yükseköğretim düzeyinde hiçbir zaman Türk okulu bulunmamasına rağmen, 1971 yılında Anayasa Mahkemesi'nin tüm yükseköğretim kurumlarının devlet denetimine bağlanmasını zorunlu hale getiren kararına kadar Heybeliada Ruhban Okulu'nun yüksek teoloji bölümü bulunmaktaydı. Ancak okulun devlet denetimine girmek istememesi neticesinde bu bölüm kapandı. Yükseköğretim düzeyindeki bu okulun, hem azınlıklar meselesinin tarafı hem de Lozan Barış Antlaşması'nın imzacısı olmayan ABD Başkanı Donald Trump'ın Eylül 2025'te Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması için "talepte / ricada" bulunması sonrasında, 2026 yılının Eylül ayında "özel bir statü" ile açılacağına yönelik ifadeler kamuoyunda yer almaktadır.

Heybeliada Ruhban Okulu'nun, Ortodoks dünyasının bir teoloji merkezi ve geleceğin din adamlarını, dolayısıyla "ekümenik patriği" yetiştirecek bir kurum olarak görülmesi karşısında, doğrudan hukukumuzu ve egemenliğimizi zedeleyecek özel bir statü oluşturulmasına yönelik herhangi bir girişimde bulunulmaması gerekmektedir.

Her yıl Batı Trakya'da Türklere ait okullar kapatılırken, 300'ün üzerinde bulunan azınlık okulu sayısı, yıllar içerisinde gerçekleştirilen kapatmalar ve geçtiğimiz hafta kapatılan 8 Türk okulunun ardından yaklaşık 75'e düşmüşken, Türkiye, Lozan'dan kaynaklanan karşılıklılık ilkesini dikkate aldığına, Türk azınlığın haklarını da masada tutmak mecburiyetindedir. Ancak statüsü, eğitim derecesi ve dünya siyasetine etkisi hiçbir şekilde Batı Trakya'daki ilkokullarla karşılaştırılamayacak olan Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılmasının konuşulduğu şu dönemde dahi Yunan makamlarının Türk okullarını kapatırken Türkiye'den gelecek tepki ve rahatsızlıklardan çekinmemesi, tartışılması gereken önemli hususların başında gelmektedir.

Lozan Barış Antlaşması'ndaki önemli konulardan biri de Ege Denizi'ndeki ada, adacık ve kayalıkların statüsü olmuştur. Lozan Barış Antlaşması'nın 12'nci ve 15'inci maddelerinde hangi adaların Yunanistan'a devredildiği açıkça belirtilmiştir. Yunanistan ise fiili durum yaratmak suretiyle antlaşmanın aksine, Ege Denizi'nde Egemenliği Antlaşmalarla Yunanistan'a Devredilmemiş Ada, Adacık ve Kayalıklar (EGAYDAAK) üzerinde hak iddia etmektedir. Ancak antlaşma ile devri gerçekleşmemiş tüm ada, adacık ve kayalıkların Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne intikal etmiştir. Bu bağlamda, Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki bilim kurulunca EGAYDAAK statüsünde olduğu

SELCAN TAŞCI

Tekirdağ Milletvekili

tespit edilen 152 grup ada, adacık ve kayalığın isimlerinin kamuoyuyla paylaşılması ve sahipliklerine dair çalışmaların yapılmasıyla birlikte sahada görev yapan askeri ve sivil gemi kaptanlarımızın, balıkçılarımızın ve pilotlarımızın hareket kabiliyetinin artırılması, oluşan tereddütlerin giderilmesinin önü açılacaktır.

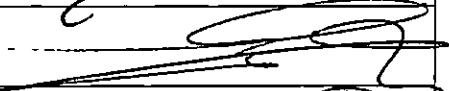
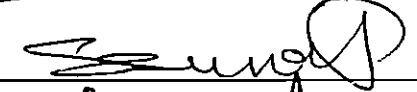
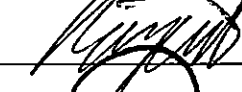
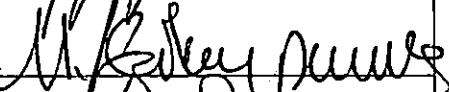
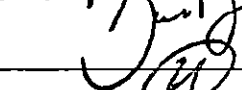
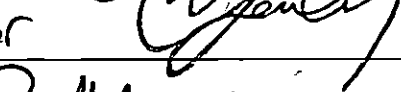
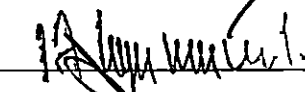
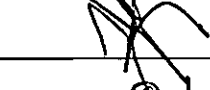
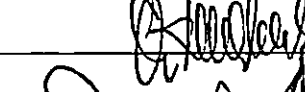
Yunanistan'ın oldubittiye getirerek Ege adalarında oluşturduğu bir diğer Lozan'a aykırı durum ise adaların gayri askeri statüsünü ihlal eden adımlar atması ve askersiz olması gereken 23 adanın tamamını askerileştirilmesiyle ortaya çıkmaktadır. Türk ana karasına ve adalarına bu denli yakın, uluslararası antlaşmalarla statüsü gayri askeri olarak belirlenmiş adaların askerileştirilmesi dostane bir tutum olarak algılanamayacağı gibi, bu uygulamaya ısrarla karşı çıkılması ve söz konusu hukuksuzluğun sonlandırılması için mücadele edilmesi gerekmektedir.

Lozan Barış Antlaşması, Türkiye'nin vatandaşlık bağı ile bağlı her vatandaşının eşit yurttaş olacağının taahhüdü niteliğinde bir uluslararası akit anlamına da gelmektedir. Özellikle Türk heyetinin ayrıcalık taleplerinin tamamını, mücadele ederek oturduğu masadan kalkmak pahasına dahi kabul etmemesi; üniter devlet konusundaki duruşun ve geleceğe yönelik perspektifin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Nitekim bu duruş, aradan geçen 100 yılın ardından da referans olmaya devam etmektedir. PKK terör örgütü, sözde 12'nci Kongresi sonrasında yaptığı açıklamada Lozan Barış Antlaşması'na saldırarak yaşanan sorunların kaynaklarından biri olarak Lozan Barış Antlaşması'nı göstermiştir. Bu karşı çıkıştan da anlaşılacağı üzere Lozan Barış Antlaşması, 100 yıldır Orta Doğu coğrafyasında tek parça halinde kalabilmenin ve bölgesel savaşlardan ve dünya savaşlarından uzak durabilmenin de anahtarlarından biri olmuştur.

Türkiye'nin, burada özet olarak değindiğimiz ve yer veremediğimiz pek çok uluslararası iddiasında hukuken elini güçlendiren ve adım atmasını kolaylaştıran Lozan Barış Antlaşması'nın gereklerinin, tarafımıza tanıdığı hakların ve bu haklara aykırı olarak gerçekleştirilen iç ve dış kaynaklı eylemlerin tespit edilmesi; söz konusu eylem ve planların önlenmesi için atılacak adımların belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu amaçla, Lozan Barış Antlaşması'ndan kaynaklanan haklarımızın ve yükümlülüklerimizin kapsamlı biçimde araştırılması, bu haklara yönelik tehdit ve ihlallerin tespit edilmesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hak ve menfaatlerinin korunması için atılması gereken adımların belirlenmesi amacıyla bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını talep ediyoruz.

Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

AD SOYAD	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Berhanettin Kocamaz	Mersin	BKocamaz
Yüksel Arslan	Ankara	
Selma Tınkay	Bursa	
Senol Sumer	Manisa	
Erhan Usta	Samsun	
Budun Kocacık	İstanbul	
Yavuz Aydın	Trabzon	
Adnan Sefik Çarlık	Hatay	
_____	_____	_____
Cihan İcaz	İstanbul	
Burak DALGAK	Bolu	
Hakan Serap OLGUN	Ağrı	
Burak ACBURAK	İstanbul	B.Acburak
Melika Eren	Uşak	M.Eren
Berhanettin Kocamaz	Mersin	BKocamaz
Ayşe Türker Taş	Adana	a.tas
Rıdvan Uzun	Gaziantep	
Ahmet Esref Fakiye	Ankara	
Hasan Toktaş	Bursa	
Ömer Karabekir	Adana	

Yasin ÖZTÜRK

Denizli

